

Spotřebitelské smlouvy

Výjimka z nepřipustnosti dovolání v bagatelních věcech dle § 238 odst. 1 písm. c) o. s. ř., kdy se omezení připustnosti dovolání neuplatní tehdy, jde-li o vztahy ze spotřebitelských smluv, se nevztahuje pouze na osobu dovolatele, který je spotřebitelem. Pokud obecný soud v takové věci poučí účastníka řízení, který není spotřebitelem, že dovolání není přípustné, porušuje jeho právo na soudní ochranu a na spravedlivý (řádný) proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

(Nález Ústavního soudu České republiky sp.zn. I.ÚS 308/23 ze dne 28.3.2023)

Ústavní soud rozhodl o ústavní stížnosti společnosti pelicantravel.com s.r.o., se sídlem B., Slovenská republika, zastoupené Mgr. M.Z., advokátem se sídlem P., proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 31. 10. 2022 č. j. 44 Co 110/2022-101 a rozsudku Městského soudu v Brně ze dne 17. 2. 2022 č. j. 34 C 66/2021-50, za účasti Krajského soudu v Brně a Městského soudu v Brně, jako účastníků řízení, a V.M., zastoupeného JUDr. Ing. M.D., advokátem se sídlem P., jako vedlejšího účastníka řízení, tak, že rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 31. 10. 2022 č. j. 44 Co 110/2022-101 bylo porušeno právo stěžovatelky na soudní ochranu a spravedlivý (řádný) proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 31. 10. 2022 č. j. 44 Co 110/2022 101 se ruší. Ve zbývajících částech se ústavní stížnost odmítá.

Z odůvodnění

I

1. Stěžovatelka se, s odvoláním na porušení čl. 36 odst. 1 a čl. 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina"), domáhá zrušení v záhlaví uvedených rozhodnutí.

II

2. Z obsahu napadených rozsudků a ústavní stížnosti se podává, že žalobce se v řízení před Městským soudem v Brně domáhal po stěžovatelce náhrady škody v částce 31 907,64 Kč, představující cenu za náhradní letenky. Žalobce si u stěžovatelky zakoupil 2 letenky na trase Praha-New York s přestupem v Londýně a zpět. Zpáteční let však byl leteckou společností zrušen. Škoda mu měla vzniknout tak, že žalovaný nedodržel svůj závazek zajistit mu náhradní let. Soud žalobě co do částky 30 740,36 Kč s příslušenstvím vyhověl. Došel k závěru, že mezi účastníky vznikl nový závazkový právní vztah, na jehož základě se stěžovatelka zavázala zajistit pro žalobce náhradní let a tuto povinnost nesplnila. Stěžovatelka nedostála své povinnosti a žalobci vznikla škoda, která představovala cenu žalobcem zakoupených náhradních letenek. Odvolací soud rozhodnutí soudu prvního stupně v napadeném rozsahu potvrdil. Účastníky poučil, že dovolání proti tomuto rozhodnutí není přípustné.

III

3. Stěžovatelka v ústavní stížnosti namítá, že byla odvolacím soudem nesprávně poučena o nepřipustnosti dovolání. Byť se jedná o bagatelní věc nepřevyšující částku 50 000 Kč, jde o vztah ze spotřebitelské smlouvy. Dále stěžovatelka nesouhlasí se závěry soudů ohledně vzniku nového závazkového právního vztahu spočívajícího v zajištění náhradního letu a založení její odpovědnosti za

škodu.

IV

4. Ústavní soud zaslal ústavní stížnost k vyjádření Krajskému soudu v Brně a vedlejšímu účastníkovi řízení. Krajský soud v Brně ve vyjádření k ústavní stížnosti uvádí, že akceptuje námitku stěžovatelky spočívající v nesprávném poučení o možnosti podat dovolání. Za situace, kdy se v dané věci jedná o závazek ze spotřebitelské smlouvy, bylo třeba vycházet z § 238 odst. 1 písm. c) o. s. ř. a tuto možnost dát účastníkům na vědomí. K ostatním námitkám odkazuje na obsah svého rozhodnutí, zejména na body 6 a 10 jeho odůvodnění.

5. Vedlejší účastník k ústavní stížnosti uvádí, že má za to, že poučení ze strany Krajského soudu v Brně bylo správné. Výjimka ve smyslu § 238 odst. 1 písm. c) o. s. ř. podle něho přísluší pouze spotřebiteli. Odkazuje přitom na usnesení sp. zn. IV. ÚS 4046/17. Ve vyjádření dále uvádí, že jde o bagatelní věc, v takových případech je úspěšnost ústavní stížnosti pro její zjevnou neopodstatněnost zásadně vyloučena. Stěžovatelka podle něho nevysvětluje, proč věc přes tzv. bagatelnost vyvolává v její právní sféře ústavněprávně relevantní újmu. Vedlejší účastník se dále vyjadřuje i k věci samé. Navrhuje odmítnutí ústavní stížnosti a žádá, aby soud uložil stěžovatelce povinnost nahradit mu náklady řízení před Ústavním soudem.

6. Vyjádření Krajského soudu v Brně a vedlejšího účastníka nezasílal Ústavní soud k případné replice, neboť neobsahovala žádné nové závažné skutečnosti, jež by nebyly patrné ze soudního spisu, nebo argumentaci, která by měla vliv na posouzení věci.

V

7. Ústavní soud v souladu s ustanovením § 44 zákona č. [182/1993 Sb.](#), o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon o Ústavním soudu") uvážil, že ve věci není třeba konat ústní jednání, neboť by nijak nepřispělo k dalšímu, resp. hlubšímu objasnění věci, než jak se s ní seznámil z vyžádaného spisu a z písemných úkonů stěžovatelky, účastníka řízení a vedlejšího účastníka. Nenařízení ústního jednání odůvodňuje i skutečnost, že Ústavní soud nepovažoval ani za potřebné provádět dokazování.

VI

8. Poté, co Ústavní soud konstatoval, že ústavní stížnost je přípustná, je podána včas a splňuje ostatní náležitosti vyžadované zákonem [§ 30 odst. 1, § 72 odst. 1 písm. a) zákona o Ústavním soudu], a ověřil, že tvrzení obsažená v ústavní stížnosti mají oporu v listinných podkladech, dospěl k závěru, že ústavní stížnost je důvodná.

9. Ústavní soud předesílá, jak ustáleně judikuje, že je oprávněn přezkoumat správnost aplikace podústavního práva a zasáhnout do rozhodovací činnosti civilních soudů za předpokladu, že nepostupují v souladu s principy obsaženými v hlavě páté Listiny.

10. V dané věci má Ústavní soud za to, že stěžovatelka měla k dispozici procesní prostředek k ochraně jejích práv, a sice dovolání, které měla vyčerpat před podáním ústavní stížnosti. Ústavní soud však nemůže přistoupit k odmítnutí ústavní stížnosti podle § 43 odst. 1 písm. e) zákona o Ústavním soudu pro nepřipustnost z hlediska předčasnosti (nevyčerpání všech prostředků ochrany práva), neboť stěžovatelka se řídila nesprávným poučením odvolacího soudu o nepřipustnosti dovolání a musí tu být nejprve zjednána náprava v podobě otevření možnosti podat dovolání k Nejvyššímu soudu (srov. nálezy sp. zn. I. ÚS 1820/18 nebo II. ÚS 3976/17). Stěžovatelka sice byla zastoupena advokátem, který měl vědět, že v dané věci mohl být nedostatek poučení zhojen dovoláním podaným v prodloužené době tří měsíců § 240 odst. 3 o. s. ř., Ústavní soud ale opakovaně

zdůrazňuje, že není možné k tíži stěžovatele klást pochybení soudu při poučení o opravném prostředku (viz nález sp. zn. II. ÚS 291/20 a rozhodnutí v něm citovaná, dále např. nálezy sp. zn. II. ÚS 2404/19 a II. ÚS 1467/18).

11. Dovolání není podle § 238 odst. 1 písm. c) o. s. ř. přípustné v tzv. bagatelních věcech, tedy proti rozsudkům a usnesením, vydaným v řízeních, jejichž předmětem bylo v době vydání rozhodnutí obsahujícího napadený výrok peněžité plnění nepřevyšující 50 000 Kč, včetně řízení o výkon rozhodnutí a exekučního řízení. Zároveň však zákon stanoví, že se omezení přípustnosti dovolání neuplatní tehdy, jde-li o vztahy ze spotřebitelských smluv a o pracovněprávní vztahy. Právě o vztah ze spotřebitelské smlouvy jde i v tomto konkrétním případě. Obecné soudy shodně dovodily, že mezi stěžovatelkou a žalobcem byla původně uzavřena příkazní smlouva a následně mezi nimi vznikl nový závazkový právní vztah. Odvolací soud v odůvodnění svého rozhodnutí přitom sám uvádí, že tuto smlouvu, ať již jako smlouvu příkazní či zprostředkovatelskou, je třeba považovat za smlouvu spotřebitelskou. Spotřebitelskou smlouvou přitom bezpochyby byla i původní smlouva mezi nimi uzavřená. Závazkem ze spotřebitelské smlouvy je i závazek vzniklý porušením smluvní povinnosti.

12. Vedlejší účastník nezpochybňuje spotřebitelskou povahu smlouvy/smluv, ale namítá, že výjimka z nepřípustnosti dovolání v tzv. bagatelních věcech podle § 238 odst. 1 písm. c) o. s. ř. náleží pouze spotřebiteli, jakožto slabší smluvní straně. Na podporu svých názorů argumentuje usnesením sp. zn. IV. ÚS 4046/17.

13. Vedlejšímu účastníkovi je možné přisvědčit, že primárním účelem výjimky z omezení přípustnosti dovolání ve vztazích ze spotřebitelských smluv je zřejmě ochrana slabší strany. Ochraňuje slabší straně obecně je však poskytována již tím, že spotřebitelské věci připustíme k řízení před dovolacím soudem. Díky tomu dochází ke sjednocování judikatury v těchto věcech a tím i k větší předvídatelnosti soudních rozhodnutí. Zároveň je také nutné přihlídnout ke znění zákona, které tuto výjimku koncipuje tak, že vymezuje vztahy, v nichž je dovolání i přes bagatelnost věci přípustné. Výjimka necílí pouze na osobu dovolatele, který je spotřebitelem. Pokud by zákonodárce zamýšlel omezit možnost dovolání, měl by to učinit výslovně. Ostatně obdobný koncept známe ze zákonné úpravy osvobození od soudních poplatků, které dělíme na osvobození věcné a osobní. Pokud stěžovatel odkazuje na usnesení sp. zn. IV. ÚS 4046/17, je nutné upozornit, že v dané věci nešlo o obdobný závazkový právní vztah. Z rozhodnutí explicitně nevyplývá, že by skutečnost, že stěžovatelem nebyl spotřebitelem, byla jediným důvodem pro nepřipuštění dovolání. Povinnost poučit o přípustnosti dovolání za zákonem stanovených podmínek akceptuje ve svém vyjádření k ústavní stížnosti i Krajský soud v Brně.

14. Ústavní soud opakovaně zdůrazňuje, že pojmovým znakem institutu ústavní stížnosti je její subsidiarita, jež se "po formální stránce projevuje v požadavku předchozího vyčerpání všech procesních prostředků, které zákon stěžovateli k ochraně jeho práv poskytuje, a po stránce materiální v požadavku, aby Ústavní soud přistoupil k zásahu na ochranu ústavně zaručených základních práv a svobod až tehdy, kdy příslušné orgány veřejné moci již nejsou schopny protiústavní stav napravit." (III. ÚS 2534/22). Nicméně princip subsidiarity se neuplatní bez výjimky: "... byla opakovaně akceptována ústavní stížnost proti rozhodnutím, v nichž byl stěžovatel nesprávně poučen, že je nemůže napadnout opravným prostředkem; ústavní přezkum byl nicméně omezen výlučně na posouzení správnosti poučení" (nález sp. zn. II. ÚS 3976/17 a další rozhodnutí v něm uváděná). Ani v projednávané věci nespátřuje Ústavní soud důvody k odchýlení se od této judikatury. Avšak Ústavní soud, vázán principem subsidiarity ústavní stížnosti, se nemůže věcně zabývat předestřeny námitkami stěžovatelky.

15. Ústavní soud uzavírá, že Krajský soud v Brně nesprávným poučením obsaženým v rozsudku ze dne 31. 10. 2022 č. j. 44 Co 110/2022-101 odňal stěžovatelce přístup k Nejvyššímu soudu a porušil tak její právo na soudní ochranu a spravedlivý proces zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny. Ve vztahu k

napadenému rozhodnutí Krajského soudu v Brně proto Ústavní soud rozhodl podle ustanovení § 82 odst. 2 písm. a) a § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu, jak je ve výroku nálezu uvedeno. Pro opakované řízení před odvolacím soudem to procesně znamená především opravu poučení o přípustnosti dovolání.

16. Tomuto závěru nemůže bránit ani skutečnost, že posuzovaná věc má povahu tzv. bagatelních sporů, do nichž Ústavní soud v zásadě nezasahuje (srov. např. usnesení sp. zn. IV. ÚS 3256/18). Pokud totiž konkrétní okolnosti každého jednotlivého případu, jehož podstatou je spor o bagatelní částku, celou věc do ústavněprávní roviny posouvají, nemůže Ústavní soud ústavní stížnost odmítnout, a tím i zabránit jejímu věcnému přezkumu (srov. nález sp. zn. IV. ÚS 1132/22 a judikaturu zde uváděnou nebo nález sp. zn. III. ÚS 1847/22).

17. Porušení základních práv stěžovatelky shledal dosud Ústavní soud pouze v rozhodnutí odvolacího soudu. Za situace, kdy se odvolací soud bude případem opětovně zabývat a stěžovatelka má k dispozici dovolání, Ústavní soud ústavní stížnost ve vztahu k rozsudku Městského soudu v Brně ze dne 17. 2. 2022 č. j. 34 C 66/2021-50 odmítl podle § 43 odst. 1 písm. e) zákona o Ústavním soudu pro nepřípustnost, danou zde z povahy věci.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Daňová exekuce](#)
- [Cenové rozhodnutí rozporné se zákonem](#)
- [Autonomie vůle](#)
- [Adhezní nárok \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Zmatečnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Střídavá péče](#)
- [Restituce](#)
- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)